

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 336.64

Л. Г. ЛІПІЧ, О. В. ТОВСТЕНЮК, О. А. ХІЛУХА
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ: ІДЕНТИФІКАЦІЯ І ДІАГНОСТИКА

У статті досліджений процес діагностики інвестиційної привабливості інтелектуального капіталу підприємств. Для ефективної діагностики інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств потрібно визначити її цілі, проаналізувати фактори, що впливають на діагностику, визначити показники, що дозволять оцінити інвестиційну привабливість інтелектуального капіталу підприємств.

Ключові слова: діагностика, інвестиційна привабливість підприємства, інтелектуальний капітал.

L. G. LIPYCH, O. V. TOVSTENUK, O. A. KHILUKHA
Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine

THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE INTELLECTUAL CAPITAL: DIAGNOSIS AND IDENTIFICATION

Intellectual capital is the value of a company or organization's employee knowledge, business training and any proprietary information that may provide the company with a competitive. For complex firms in today's creative economy, this infers that intellectual capital – an induced managerial capacity to search for novel ways to create value. It is rapidly becoming liabilities unless it is innovatively managed for overcoming the inertia of discontinuity opportunities. The aims of the research are to explore the diagnose process of the investment attractiveness of the enterprise intellectual capital. In the article it was systemized the factors of the influence on the investment attractiveness. The author established the indicators of the intellectual capital and determined the investment strategy goals. In the result it was identified the diagnose process of the investment attractiveness of the enterprise intellectual capital.

Keywords: diagnostics, the investment attractiveness of the enterprise intellectual capital.

Глобалізаційні процеси національної економіки та новий рівень розвитку суспільства вимагають від підприємств змін в пріоритетах господарювання: від діяльності основою якої є матеріальні активи, до моделі економічного зростання, що ґрунтується на використанні людського інтелекту та нематеріального складника. Інтелектуальний капітал, як комерціалізований результат знань стає основним важелем інвестиційної привабливості, створює додаткові переваги в технології, техніці, виробництві, дає можливість збільшувати сегмент ринку, отримувати унікальні конкурентні переваги. Задля підтримання інвестиційної привабливості підприємством важливим є розв'язання завдань щодо діагностування напрямів розвитку його інтелектуальної діяльності.

Проблематику формування і розвитку інтелектуальних активів висвітлено в роботах О. Кузьмін [2], А. Чухно [4], внесок у формування теоретико-методологічних та методичних засад діагностики інвестиційної привабливості підприємств зробили Н. Брюховецька [1], О. Мельник [3]. Проте, дискусійним залишається тлумачення поняття «інтелектуальний капітал», «інвестиційна привабливість» переважає вибірково-фрагментарний формування і розвитку інтелектуального капіталу, потребує додаткових досліджень процесу діагностики його інвестиційної привабливості.

У літературі та нормативно-правовій базі існує чимало поглядів на розуміння поняття «інвестиційна привабливість», які зазвичай не розкривають сутності категорії, не конкретизують змістові параметри, а лише окреслюють певні вузькі елементи. Така багатоваріантність у тлумаченні інвестиційної привабливості підприємства надалі ускладнює її діагностику, оскільки різне змістове наповнення категорії зумовлює різні підходи до її оцінювання та ідентифікування. Зважаючи на результати аналізування літературних джерел виникає необхідність в уточненні змістового наповнення категорії «інвестиційна привабливість підприємства» як бази для забезпечення її подальшої діагностики.

Виконані дослідження за проблемою дозволяють уточнити сутність інвестиційної привабливості підприємства та розглядати цю категорію як комплексну характеристику підприємства, яка створює йому підстави для перемоги у конкурентній боротьбі за інвестиційні ресурси на ринку на засадах врахування інтересів інвесторів.

Узагальнення результатів наукових досліджень дає змогу виокремити й згрупувати такі підходи до визначення сутності інтелектуального капіталу підприємств: вартісний, який визначає інтелектуальний капітал (ІК) як вартість, що приносить додаткову вартість у разі його використання в процесі інтелектуальної діяльності; ціннісний, що передбачає задоволення потреб підприємств через введені у відтворювальний процес інтелектуальні блага. У рамках ціннісного підходу інтелектуальний капітал

розглядається як ресурс, необхідне джерело інвестування, цільове використання якого в господарській діяльності організації, забезпечує її інноваційний розвиток і підвищення ефективності функціонування; продукт, який має споживчу цінність, використовується та реалізується як товар на ринку продуктів інтелектуальної діяльності. Поєднуючи означені підходи, пропонуємо трактувати інтелектуальний капітал підприємства як вартість нагромадженого запасу інтелекту (творчості) та його продуктів (власних або придбаних), які можуть бути використані та (або) використовуються в процесі виробництва (матеріальному та (або) нематеріальному) для отримання додаткових економічних вигод та (або) задоволення суспільних та особистих потреб.

Діагностика інвестиційної привабливості інтелектуального капіталу підприємства (ІПКП) передбачає оцінювання та ідентифікування істотних для інвестора та репрезентативних характеристик формування і розвитку інтелектуального капіталу як результату інтелектуальної діяльності персоналу з метою визначення доцільності та ефективності вкладання інвестиційних коштів.

Процес діагностики інвестиційної привабливості інтелектуального капіталу підприємств передбачає такі етапи (рис. 1):

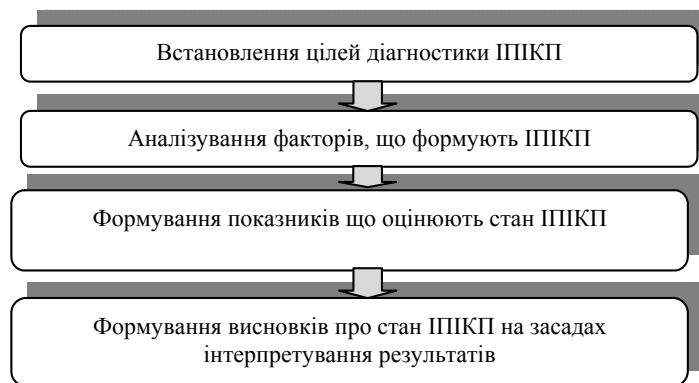

Рис. 1. Процес діагностики ІПКП підприємств

1) Встановлення цілей діагностики ІПКП. На цьому етапі суб'єкти діагностики конкретизують, яку саме інформацію вони прагнуть отримати внаслідок реалізації оцінювальних процедур. Ключовою ціллю будь-якого інвестора є отримання бажаного рівня рентабельності на вкладений капітал внаслідок забезпечення розвитку бізнес-проекту. Закономірно, що очікуваний рівень рентабельності у перспективі повинен перевищувати відсоткову ставку за банківським депозитом, що слугує альтернативним вкладенням тимчасово вільних коштів.

2) Аналізування факторів, що сприяють формуванню ІПКП підприємства. Йдеться про оцінювання макроекономічних факторів (країна функціонування, нормативно-правове регулювання, вплив державних органів влади, рівень корупції, стан економіки, стан інвестування у країну), мезоекономічних факторів (цикл розвитку галузі, рівень конкуренції, розвиток інфраструктури, умови для інвестування у відповідну галузь, інвестиційні ризики, потенціал ринку) та мікроекономічних факторів (територіальні, соціальні, технологічні, управлінські, ринкові). Територіальні фактори пов'язані із вигідністю місця розташування підприємства, його наближеністю до джерел сировини, матеріалів, кадрів, до транспортної та обслуговуючої інфраструктури, ринків збуту. Територіальні фактори відображають розміщення підприємства у конкретному регіоні відповідної країни. Соціальні фактори охоплюють кваліфікацію працівників підприємства, наявність на підприємстві висококваліфікованих кадрів унікальних та ексклюзивних професій, умови праці на підприємстві, соціальні програми для персоналу, соціальну інфраструктуру. Технологічні фактори охоплюють характеристики та рівень інноваційності технічного забезпечення виробничих процесів на підприємстві, використовуваних технологій, наявність власних інноваційних розробок технологічного характеру, рівень комерціалізації інноваційних розробок, наявність власної науково-дослідної бази, наявність патентів, ліцензій, винаходів тощо. Управлінські фактори пов'язані із рівнем розвитку системи менеджменту підприємства, кваліфікацією менеджерів насамперед вищого рівня управління, використанням модулів інтегрованих управлінських систем, сучасних управлінських технологій. Ринкові фактори охоплюють клієнтську базу підприємства, його імідж на ринку, наявність бренду, відомої торгівельної марки, та інші.

3) Формування структурованого інформаційного масиву про стан ІПКП підприємства з використання обраного інструментарію. На підставі здійснення різноманітних видів діагностики аналітик націлений на отримання інформації про стан ІПКП підприємства, яка слугуватиме підґрунтям для ухвалення управлінських рішень щодо інвестування інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств. Цей етап реалізується через сформований комплекс показників, зокрема, тих що характеризують інтелектуальну діяльність підприємств (табл. 1), а також обраних (на альтернативних засадах) напрямів і заходів їх досягнення (діагностуються навчальні плани, проведення науково-дослідних

робіт, аналізується впровадження їх результатів в діяльність підприємства) (табл. 1).

Таблиця 1

Показники діагностування стану інтелектуального капіталу машинобудівних підприємств				
Показник	Код	Зміст показників	Нормативне значення	Джерело інформації
Навчальна діяльність	Ed ₁	Чисельність працівників, які пройшли курс навчання, осіб	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 6 - ПВ
	Ed ₂	Витрати на навчання персоналу, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 1 - РС
	Ed ₃	Кількість друкованих праць для навчання персоналу, ст.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 3 - наука
Наукова діяльність	Sc ₁	Середньооблікова чисельність працівників НДДКР підрозділів підприємства, осіб	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 3 - наука, Ф. № 1 іннов.
	Sc ₂	Витрати на проведення науково-технічних робіт, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 3 - наука
	Sc ₃	Залишкова вартість прав на об'єкти інтелектуальної власності, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Прм. до річ. фін. звітності (Р.І)
	In ₁	Витрати на інноваційну діяльність, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 1 іннов.
Інноваційна діяльність	In ₂	Обсяг технологічних інновацій, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 1 іннов.
	In ₃	Обсяг нетехнологічних інновацій, тис. грн.	≥ середньо-галузевого значення	Ф. № 1 іннов.

4) Інтерпретування отриманих результатів щодо рівня ІПКП, формування висновків для потенційного інвестора щодо доцільності інвестування у конкретне підприємство. На цьому етапі формується обґрунтований висновок про доцільність чи недоцільність інвестування коштів у діяльність певного підприємства, усі переваги та недоліки його наявного і подальшого функціонування. У практиці функціонування не існує ідеальних об'єктів для інвестування капіталу, що зумовлює необхідність зважувати усі можливості та загрози від здійснення капіталовкладень та оцінювати можливість досягнення визначених цілей у сфері інвестування.

Висновки

Отже, ефективне діагностування інвестиційної привабливості інтелектуального капіталу підприємств відбувається через формування і конкретизацію цілей, аналізування факторів впливу, що формують інвестиційну привабливість підприємств, вибір показників, що визначають стан інтелектуального капіталу та аналізування напрямів і заходів формування і розвитку інтелектуального капіталу на основі яких відбувається формування висновків про стан ІПКП на засадах інтерпретування результатів

Література

1. Брюховецька Н.Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Електронний ресурс] / Н.Ю. Брюховецька, О.В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 44. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.
2. Діагностика інвестиційної привабливості підприємств: концепція та інструментарій : монографія / [О.Є. Кузьмін, Л. Г. Ліпич, О.Г. Мельник, О.В. Товстенюк]. – Луцьк : Вежа-друк, 2014. – 196 с.
3. Хілуха О.А. Управління інтелектуальним капіталом машинобудівних підприємств : теоретичні та прикладні положення : монографія / О. А. Хілуха, О. Є. Кузьмін, Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 200 с.
4. Чухно А. А. Інтелектуальний капітал: сутність форми і закономірності розвитку / А. А. Чухно // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 48–55.

References

1. Briukhovetska N.Y. Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva: vyznachennia nedoliki deiakykh isnuuychykh metodyk / N.Yu. Briukhovetska, O.V. Khasanova // Ekonomika promyslovosti. – 2009. 44 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.nbu.gov.ua>. [in Ukrainian]
2. Diahnostyka investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv: kontseptsiia ta instrumentarii : monohrafiia O.Ye. Kuzmin, L. H. Lypych, O.H. Melnyk, O.V. Tovsteniuk. – Lutsk : Vezha-druk, 2014. – 196 s. [in Ukrainian]
3. Khilukha O.A. Upravlinnia intelektualnym kapitalom mashynobudivnykh pidpriemstv : teoretychni ta prykladni polozhennia : monohrafiia / O. A. Khilukha, O. Ye. Kuzmin, L. H. Lypych. – Lutsk : Vezha-Druk, 2014. 200 s. [in Ukrainian]
4. Chukhno A. A. Intelektualnyi kapital: sutnist formy i zakonimosti rozvytku // Ekonomika Ukrainy. – 2002. – # 11. – S. 48–55. 12. – S. 61–67. [in Ukrainian]

Надійшла 08.11.2014; рецензент: д. е. н. Черчик Л. М.